

Урок № 1-2

Тема: Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту.
Соціальні цілі економіки

Мета: дослідити потреби людей і суспільства та способи їхнього задоволення; визначити, що таке економіка як сфера життя і яку участь в ній беремо; з'ясувати, що таке економічні відносини та економічні показники.

Матеріал до уроку

Людина та її потреби є основою економічних відносин. Адже основною метою економіки є задоволення потреб кожної людини, організацій, підприємств та суспільства загалом. Отже, все починається з наших потреб.

**Потреби –
це усвідомлене відчуття нестачі
чогось необхідного для
забезпечення життєдіяльності
організму та розвитку особистості**

Що людині необхідно для нормального існування?

«Потреби – це усвідомлене відчуття нестачі чогось необхідного для забезпечення життєдіяльності організму та розвитку особистості».

Ми багато чого потребуємо.

Класифікація потреб Абрахама Маслоу.

Вже з неї видно, наскільки різноманітні наші потреби.

Кожен і кожна з нас потребує фізіологічних засобів існування: повітря, води, їжі, відпочинку тощо. Ми потребуємо безпечних умов життя. Це так звані базові потреби будь-якої біологічної істоти.

Але людина не тільки біологічна, а й соціальна істота, що потребує піклування, любові, дружніх стосунків. Ми всі хочемо поваги та визнання. Крім того ми прагнемо самореалізації та самовираження.

Зверніть увагу, що потреби завжди конкретні. Ми не просто маємо дихати, ми потребуємо повітря з певним складом газів. Ми не хочемо їсти будь-що, ми хочемо улюблених страв.

Але усі люди різні. За віком, статтю, національністю, умовами проживання, культурними та релігійними традиціями, рівнями освіти та станом здоров'я. Тому й потреби людей різноманітні та безмежні.

Крім різноманітності людські потреби мають ще одну характеристику. Вони мають тенденцію збільшуватися.

Зростають потреби не тільки тому, що збільшується чисельність населення. З розвитком цивілізації з'являються цілком нові потреби. Прикладом, може стати зміна потреб у зв'язку. Серед ваших знайомих є такі, хто сьогодні передає повідомлення на відстань за допомогою димових сигналів від багаття? Правда ж ні! Проте на планеті сьогодні налічується 5 мільярдів користувачів мобільних телефонів. Отже, міняються не тільки самі потреби людей, але й способи їх задоволення.

**Блага –
все, чим задовольняються потреби**

Все, чим задовольняються потреби в економічній теорії називається благами.

Повітря, яким дихаємо, продукти, які вживаємо, використані нами товари, отримані послуги, добрі стосунки й навіть відзнака наших досягнень – це блага.

Звідкіля ми їх отримуємо?

На сучасному етапі розвитку людства 90% благ, які ми споживаємо не знайти в дикій природі. Вони там взагалі не існують. Їх треба виготовляти. Вільних або неекономічних благ, які дістаються нам безкоштовно в необмеженій кількості залишилося небагато: кисень в повітрі, сонячне світло, дощ.

А ось все вироблене людьми з використанням певних ресурсів називається економічними благами. Навіть ті блага, що дістаються особисто нам безкоштовно, кимось вироблені і оплачені. Наприклад, послуги пожежників з гасіння вогню, щойно побудована автотраса, військо, яке нас захищає, або шкільний безоплатний сніданок. Їх виробництво й розподіл забезпечується або державою за рахунок платників податків, або благодійниками.

Ми втрачаємо значну частину часу на те, щоб забезпечити себе необхідними засобами існування та розвитку.

Ця сфера нашого життя і є економіка.

Економіка –

це сфера життя людей, яка поєднує процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання благ задля якомога повнішого задоволення потреб в умовах обмеженості ресурсів.

Складовими економіки є процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання благ задля якомога повнішого задоволення потреб в умовах обмеженості ресурсів.

Як ви бачите потреби є тим мотивом, який спонукає нас до господарської діяльності.

Розглянемо кожен економічний процес окремо.

Виробництво – процес створення нових благ: продукції, товарів, послуг, виконання робіт. Сьогодні ми не виробляємо все необхідне самі для себе. Для нас випускають продукцію й надають послуги спеціалізовані підприємства.

Розподіл. В сучасному світі створені блага не роздаються напряму. Як-от в доісторичні часи: мисливці вполювали мамонта і розділили шматки між всіма членами племені.

В сучасних умовах розподіл відбувається у грошовій формі. Всі люди працездатного віку беруть участь у суспільному виробництві. Або як підприємці – організатори, або як наймані працівники, або як власники вкладеного у бізнес капіталу - акціонери. Наша участь винагороджується доходами: підприємець отримує прибуток, акціонер – дивіденди, найманий робітник – зарплату.

Третій процес - процес обміну дозволяє на вже отримані раніше доходи придбати необхідні нам блага. **Обмін** - це всі угоди купівлі-продажу.

І кінцевий процес заради якого ми й здійснюємо свою господарську діяльність - процес споживання благ, що забезпечує задоволення наших потреб

Виходячи з цього, стає зрозумілим, що економіка не десь там за рогом, на іншій вулиці, а ми знаходимося в ній щодня й щохвилини. Це частина нашого особистого та колективного життя.

Економіка може бути різною за масштабом: економіка індивіда, економіка родини, підприємства, національна і світова економіки. Але всі чотири процеси - виробництво, розподіл, обмін і споживання - присутні в кожній з них.

Участь людей в економічних процесах виробництва, розподілу і обміну передбачає також й певні відносини між учасниками – суб'єктами.

Залежно від того, в якій ролі ми виступаємо в означених процесах, ми можемо бути однією з наступних сторін цих відносин:

Роботодавець – найманий працівник;

Виробник – споживач;

Замовник – виконавець;

Продавець – покупець, тощо.

Ми змінюємо ці ролі іноді впродовж дня з ранку до вечора. Зараз я читаю вам лекцію і я одночасно:

- виробник, бо надаю вам освітні послуги;
- найманий працівник, якого найняли спеціально записати для вас лекцію;
- споживач послуг зв'язку та комп'ютера.

Це тільки в цій конкретній ситуації. Крім того я ще є землевласницею, клієнткою банку, майстриною прикрас, які виробляю з бісеру на замовлення тощо. Кожного разу я взаємодію з іншими учасниками й ми укладаємо короткострокові чи довгострокові угоди. Наприклад, я надаю землю в оренду фермеру, беру кредит в банку, продаю прикрасу клієнтці.

Крім фізичних осіб – людей суб'єктами економічних відносин можуть бути домогосподарства, а також юридичні особи – підприємства та державні установи.

Суб'єкти економічних відносин

Фізичні особи

Домогосподарства

Підприємства

Держава

Кінцева мета всієї діяльності, а, отже, будь-якої економіки – найповніше задоволення потреб. Оцей гідний рівень життя визначається в нашій мові чудовим словом «добробут». Воно означає добре буття.

То чому ж ми не можемо виробити таку кількість товарів і послуг, щоб забезпечити гідний добробут для всіх? Щоб у нас не залишилося незадоволених, голодуючих, хворих, малозабезпечених?

Головна проблема економіки

Причина полягає в тому, що виробництво благ потребує ресурсів, які на відміну від безмежних людських потреб є обмеженими. Якщо ви спробуєте організувати власну справу в будь-якій сфері діяльності, наприклад, створити ІТ - компанію, то одразу ж виявиться:

що не так вже й легко знайти і недорого орендувати приміщення в зручному місці,

що висококласні програмісти вже десь найняті на роботу, і щоб їх запросити в вашу фірму доведеться запропонувати їм вищу платню.

Обмеженість ресурсів порівняно із зростаючими потребами людей - головна проблема економіки будь-якого масштабу.

Тепер давайте розберемося, як нам зрозуміти чи досягла наша сімейна чи національна економіка своєї мети – максимального задоволення потреб?

Для оцінки та аналізу стану економіки, її проміжних та кінцевих результатів наукою розроблено цілу низку різноманітних економічних показників. Це числові вимірники, що розраховуються за спеціальними методиками на підставі зібраних статистичних даних.

Економічні показники

Економіка домогосподарства	Економіка підприємства	Національна економіка
<ul style="list-style-type: none"> Розмір доходів та видатків сімейного бюджету Рівень споживання Рівень заощаджень Обсяг заборгованості 	<ul style="list-style-type: none"> Обсяг випуску Загальний дохід Загальні витрати Собівартість Прибуток Ефективність Рентабельність 	<ul style="list-style-type: none"> Валовий внутрішній продукт Рівень безробіття Рівень цін Баланс державного бюджету Курс валют

Сімейну економіку оцінюють за показниками розміру доходів і витрат, рівня споживання продуктів харчування, величини рівня заощаджень, обсягів заборгованості. Менеджери підприємства слідкують за обсягами випуску продукції, співставляють витрати й доходи для визначення прибутків, обчислюють показники ефективності виробництва для визначення рівня конкурентоспроможності. Стан національної економіки описується показниками валового внутрішнього продукту, рівня інфляції та безробіття, розмірами експорту та імпорту, курсом валют, показниками доходів та видатків державного бюджету.

Вам буде цікаво знати, що, наприклад, тільки для розмірів зарплати є декілька числових показників, а саме:

- нарахована й отримана «на руки» після сплати податків;
- номінальна та реальна;
- основна й додаткова;
- мінімальна та середня тощо.

Організацію збирання та узагальнення статистичної інформації кожна держава покладає на спеціальну установу. В Україні це – Державна служба статистики.

На сайті Державної служби статистики www.ukrstat.gov.ua у відкритому доступі у вкладці «Статистична інформація» щомісяця публікуються різноманітні показники функціонування економіки України.

Саме ці показники використовують державні чиновники, депутати Верховної Ради, для обґрунтування важливих економічних рішень та при обговоренні законів. Їх аналізують науковці та експерти для виявлення проблем економіки та прогнозування подальшого її розвитку.

The screenshot shows the official website of the State Statistical Service of Ukraine. The main content area is titled 'Кабінет респондента' (Respondent Cabinet) and includes a calendar for July 2020. To the right, there is a section for 'Макроекономічні показники' (Macroeconomic Indicators) featuring a line graph titled 'Зміна реального ВВП' (Change in real GDP) showing quarterly percentage changes from 2016 to 2020. Below the graph, it states that real GDP (excluding the seasonal factor) decreased by 0.7% from Q4 2020 to Q4 2019, and nominal GDP in Q1 2020 was 845.8 billion UAH.

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
		01	02	03	04	05
06	07	08	09	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Рік	І кв.	ІІ кв.	ІІІ кв.	ІV кв.
2016	1.9	2.5	2.6	2.7
2017	2.4	2.2	3.5	3.9
2018	2.7	3.7	2.9	4.7
2019	1.5	1.3		
2020				

Домашнє завдання:

Підручник: Васильків І. Д. Громадянська освіта. Інтегрований курс, рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. // І. Д. Васильків, В. М. Кравчук, О. А. Сливка, І. З. Танчин, Ю. В. Тимошенко, Л. М. Хлипавка. – Тернопіль: Астон, 2018. – 256 с.

1. Опрацювати сторінки 173-179 вказаного підручника.
2. Зробити конспект уроку № 1-2
3. **Дати письмо відповідь на питання:** Як ви розумієте потребу ефективного та раціонального використання ресурсів ?

Додаткові відеоматеріали:

1. Навіщо нам ринкова економіка, яка визначає вартість товарів та послуг?
<https://www.youtube.com/watch?v=jMMYvUeJkkM&list=PL3baVAJdFKVbip05OB9hSAFPLMKe83MNU&t=16s>

Джерело: https://www.citizen.in.ua/topic_online-Dlya_chogo_potribna_ekonomika-ua#video

Виконані завдання надсилайте на електронну пошту

nataliia_matvieieva@ukr.net